

dium staat. Dat laatste was een gevaarlijk terrein: je wordt ten slotte zó kwetsbaar dat je niet meer op een podium kan staan, maar door de grond zakt. In *De Struiskogel* wou ik de mensen in de zaal een stomp in de maag verkopen; achteraf gezien is dat naïef: ook al sla je elkaar écht, voor de toeschouwer blijft dat toch 'theater'."

Wat is de essentie van wat jullie in Need to know willen vertellen?

Jan Lauwers: "De essentie van *Need to know* is dezelfde als die van *Incident*. Op een bepaalde manier tonen wij telkens weer hoe klein het arrogante Westen is. Door middel van een virtuoos resultaat willen wij een onzeker onderzoek weergeven. Het virtuoos resultaat is 'weten (hoe) te leven'; het stuntelige onderzoek is 'opbranden in het leven'. Er zijn mensen die zich compleet kunnen aanpassen aan alles, die van 9 tot 5 werken, perfect gelukkig, en compleet onbelangrijk zijn. En er zijn mensen die dat níet kunnen en even onbelangrijk zijn. Het gaat ons om dat verschil; wij willen geen structuren blootleggen, maatschappelijke visies tonen of een boodschap geven, wij willen laten zien hoe moeilijk het is om elke dag door te geraken. Nochtans ben ik geen pessimist: juist door het werk dat ik doe, voel ik me goed. Maar ik zou echt wel een moment willen bereiken waarop ik niks meer doe en me toch nog goed voel. Marx heeft ooit gezegd dat in een perfecte maatschappij geen kunst meer bestaat. Dat is juist. Kunst komt enkel voort uit spanningen. Precies in die spanning ligt het verschil tussen kunst en kitsch. Kunst stelt voortdurend vragen en geeft nooit antwoorden. Kunst = zichzelf onderzoeken. Dat is geen tautologie maar een noodzakelijkheid. De wetenschap, de filosofie, de psychologie enz.: hún vraagstelling lijkt vandaag achterhaald. Kunst heeft nooit dezelfde aandacht gekregen, maar vele kunstenaars weten héél goed waar het om gaat, precies omdat ze veel gevoelsmatiger werken. Wat mij bij de conceptuelen b.v. zo in de war bracht, was dat kunstcritici, filosofen en wetenschappers het welzijn van de kunst en haar publiek gingen bepalen."

Acteren

Met Need to know maken jullie eigenlijk een voorstelling "in opdracht"...

Jan Lauwers: "De opdracht werd inderdaad gegeven door Ritsaert ten Cate van Mickery; het uitgangspunt is een film (die op een of andere manier in de voorstelling aanwezig zal

zijn) gemaakt door Granada Television en vertoond op de BBC én in Nederland, waar het feuilleton (de film maakt deel uit van een reeks) zelfs zeer populair is. In feite gaat het om een rollenspel: rond een grote U-vormige tafel zitten 16 Amerikaanse mannen in nette pakken, allemaal figuren die in de periode van de Vietnamoorlog veel macht hadden. Generaal Haig is erbij en Schlesinger en Cordy van de C.I.A. Een Engels moderator vertelt hun een verhaal dat zich afspeelt in een Latijns-Amerikaanse staat: een directeur van een multinational werd daar gekidnapd en de terroristen vragen een losgeld van 10 miljoen dollar. Onder leiding van de moderator moeten de aanwezigen een oplossing zoeken voor dit fictief verhaal dat echter in al zijn aspecten zeer reëel is. Je ziet deze zelfverzekerde, machtsbewuste en van de maatschappelijke realiteit vervreemde mannen te keer gaan met verbaal geweld. Dit is een 'stukje wereld' en daarnaast willen wij iets anders plaatsen dat zeker niet narratief zal zijn."

Simone Moesen: "Persoonlijk wil ik in *Need to know* een zeer grote 'lichtheid van zijn' tonen en daarbij een grote verbondenheid met de andere acteurs: iets dat boven de alledaagse omgang uitstijgt, een verbondenheid van een heel andere natuur, dan diegene die je voelt in de film. Tegenover hun opgeblazen pretentie: mensen die gewoon bezig zijn. Tegenover hun morbiede mentaliteit: de afwezigheid van wrangheid, ook al zal het publiek die wrangheid wellicht wel voelen. In tegenstelling tot de film ook zal de dominantie bij ons waarschijnlijk bij de vrouwen liggen; we werken nu met 4 vrouwen en 3 mannen, maar misschien verandert dat nog. Het zal een produktie worden die zich situeert tussen écht-zijn en heel erg 'acteren'. Dat laatste was bij *Incident* b.v. onmogelijk; nu kan dat wel; nu zijn we daar ook aan toe. In *Incident* moest je er staan als jezelf. Ik wou b.v. die solo in bruidskleed doen. Op de repetities ging dat heel gemakkelijk: ik kon daar heel ver in gaan en veel uitproberen; maar het reproduceren daarvan, was – zoals steeds – een marteling. Ik heb dan beslist om die scène niet vast te leggen. Als ik kwetsbaarheid wou tonen, moest ik ook maar voor een publiek gaan staan zonder te weten wat ik ging doen. Ik zonk daarbij bijna door de grond, maar precies dát wilde ik vasthouden: elke keer opnieuw vanuit dat fragiele aanvoelen van het publiek-van-de-avond beslissen wat je gaat doen. Dat was een grote stap; soms lukte het, soms ook niet. Maar je lijdt daar erg onder. Je moet tegelijkertijd sterk in je schoenen staan en je toch op onze-

kerheid concentreren: ik ben eraan gaan twifelen of dat wel werkt voor het publiek. Nu wil ik het tegendeel uitproberen: écht acteren, d.w.z. op elk moment weten wat ik doe."

Jan Lauwers: "Men spreekt in verband met *Incident* altijd over de fysieke kracht of de lichaamstraining, maar de geestelijke training vraagt véél méér energie. Simone b.v. kan je twee, drie uur voor die voorstelling niet aanspreken: zij moet van heel ver komen. In die produktie staan vier mensen op de scène die in feite niks om handen hebben, tenzij een paar stoelen; zij zijn bijgevolg wel verplicht te spelen op de top van hun intelligentie. Pas als je met die kracht en die kennis klassieke teksten, zoals b.v. een Shakespeare gaat vertolken, krijg je een goede voorstelling. Zo gaan we in *Need to know* reeds werken met fragmenten uit *Antony and Cleopatra*. Daarop doordenkend begrijp ik ook waarom ik de meeste dingen die ik op theater zie, zo slecht vind. Je kan niet iets spelen over liefde of relaties als je met dat medium niet heel ernstig naar de diepte toewerkt. De meeste voorstellingen raken mij niet; dat is een soort entertainment, opgebouwd uit 'mooie' beeldjes maar ze laten mij koud."

Ondanks het feit dat jullie met een nieuwe groep starten, blijft er toch nog een band bestaan met de Schaamte-structuur...

Jan Lauwers: "De organisatie Schaamte en vooral het werk van Hugo De Greef daarin waren en zijn voor ons enorm belangrijk. Na *Reeds gewond*, had Hugo De Greef ons gevraagd om iets te maken voor het nachtprogramma van Kaaithheater 83: dat werd *dE demonstratie*. We hadden ons daarbij twee doelen gesteld: iets maken dat 1) zó groot was dat men er niet naast kon kijken: zoiets als het Paard van Troje en 2) dat een zodanige kwaliteit had, dat men in de pers zou zeggen: 'Waarom staat dat 'slechts' in het nachtprogramma en niet in het officiële festival?'. We hebben die twee doelen bereikt. *dE demonstratie* betekende voor de groep meteen de overgang van anarchistische 'warboel' naar gedisciplineerde werking. Daarna – we hadden vaag iets over Schaamte gehoord – zijn we met Hugo De Greef gaan praten en daaruit is een besteding van de samenwerking gegroeid. Schaamte is een open structuur, die je nergens tot 'institutionaliseren' dwingt, integendeel. Dat komt overeen met mijn benadering van het werk, want: ik ben pas begonnen, maar misschien stop ik ook wel; dat lijkt mij een vruchtbaar gevoel om mee te werken."

Marianne Van Kerkhoven